

## روایات خاصه:

این روایات را می توان در چند دسته، تقسیم بندی کرد؛ دسته اول آن ها که بدون اشاره به آلات موسیقی است، دسته دوم روایاتی مربوط به استعمال آلات موسیقی است، دسته سوم آنها که مربوط به فروش آلات موسیقی است و دسته چهارم، آنها که مربوط به سماع است.

### دسته اول: روایت های دال بر حرمت ایجاد غنا

(۱) روایت زید شحام:

«مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي الْبَلَادِ عَنْ زَيْدِ الشَّحَّامِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع بَيْتُ الْغِنَاءِ لَا تُؤْمَنُ فِيهِ الْفَجِيعَةُ - وَ لَا تُجَابُ فِيهِ الدَّعْوَةُ وَ لَا يَدْخُلُهُ الْمَلَكُ.»<sup>۱</sup>

توضیح: خانه ای که در آن غنا باشد، از مصیبت در امان نیست [فجیعه: مصیبت] و دعا در آن مستجاب نمی شود و ملائکه در آن داخل نمی شود.

ما می گوئیم:

۱. این مضامین، مضامین حرمت نیست، چراکه دخول ملک واجب نیست.
۲. با توجه به آنچه سابقاً خواندیم، تعبیر «بیت غنا» می تواند مشعر به این مطلب باشد که آن خانه مخصوص مجالس غنا بوده است و الا به خانه ای که صرفاً در آن غنا باشد، بیت الغناء گفته نمی شود، و گفته ایم که در آن روزگار، اماکنی بوده است که مخصوص این کار بوده و علاوه بر غنا، رقص و محرّمات دیگر هم در آن جاری بوده است.

(۲) روایت معمر بن خلّاد:

«وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ مُعَمَّرِ بْنِ خَلَّادٍ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الرَّضَاعِ قَالَ: خَرَجْتُ وَ أَنَا أُرِيدُ دَاوُدَ بْنَ عَيْسَى بْنِ عَلِيٍّ - وَ كَانَ يَنْزِلُ بَثْرَ مَيْمُونٍ وَ عَلَى ثَوْبَانَ غَلِيظَانَ - فَلَقَيْتُ امْرَأَةً عَجُوزًا وَ مَعَهَا جَارِيَتَانِ - فَقُلْتُ يَا عَجُوزُ أَ تُبَاعُ هَاتَانِ الْجَارِيَتَانِ - فَقَالَتْ نَعَمْ وَ

۱. عاملی، حرّ، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۳۰۳.



لَكِنَّ لَا يَشْتَرِيهِمَا مِثْلُكَ قُلْتُ وَ لِمَ - قَالَتْ لِأَنَّ إِحْدَاهُمَا مُغْنِيَةٌ وَ الْأُخْرَى زَامِرَةٌ الْحَدِيثُ.<sup>۱</sup>

ما می گوئیم: این روایت دال بر حرمت نیست بلکه خرید مغنیه با شأن امام رضا سازگار نبوده است.

۳) روایت ابی اسامه:

«وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِي جَمِيلَةَ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ:

الْغِنَاءُ غُشُّ النَّفَاقِ».<sup>۲</sup>

توضیح: غش النفاق: آلوده به نفاق.

ما می گوئیم:

۱. ظاهراً در کافی، این مطلب به صورت «غُشُّ النَّفَاقِ» [آشیانه نفاق] ضبط شده است، وافى هم به

صورت «عُشْر النَّفَاقِ» [یک دهم نفاق] آن را ضبط کرده است.

۲. علل الشرایع روایت را چنین ثبت کرده است:

«الْغِنَاءُ غُشُّ النَّفَاقِ وَ الشَّرْبُ مِفْتَاحُ كُلِّ شَرٍّ وَ مُدْمِنُ الْخَمْرِ كَعَابِدِ الْوَتَنِ مَكْذُوبٌ بِكِتَابِ اللَّهِ

[مکذّب بکتاب الله] لَوْ صَدَّقَ كِتَابَ اللَّهِ لَحَرَّمَ اللَّهُ حَرَامَ اللَّهِ».<sup>۳</sup>

۴) مرسله مدنی:

«وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ الْمَدَنِيِّ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سُئِلَ عَنِ

الْغِنَاءِ وَ أَنَا حَاضِرٌ - فَقَالَ لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ اللَّهِ مُعْرِضِينَ عَنْ أَهْلِهَا».<sup>۴</sup>

توضیح: به منزلی که خدا از اهل آن روی برگردانده وارد نشوید.

ما می گوئیم: درباره بیت الغناء ذیل حدیث اول سخن گفتیم.

۱. عاملی، حرّ، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۳۰۴.

۲. عاملی، حرّ، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۳۰۵.

۳. قمی، صدوق، محمد بن علی بن بابویه، علل الشرائع، ج ۲، ص ۴۷۶.

۴. عاملی، حرّ، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۳۰۶.



(۵) روایت یونس:

«وَعَنْهُمْ عَنْ سَهْلٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الرَّيَّانِ عَنْ يُونُسَ قَالَ: سَأَلْتُ الْخُرَّاسَانِيَّ عَ عَنِ الْغِنَاءِ وَقُلْتُ-  
إِنَّ الْعَبَّاسِيَّ ذَكَرَ عَنْكَ أَنْكَ تَرْخِصُ فِي الْغِنَاءِ- فَقَالَ كَذَبَ الرَّنْدِيقُ مَا هَكَذَا- قُلْتُ لَهُ سَأَلَنِي  
عَنِ الْغِنَاءِ- فَقُلْتُ إِنَّ رَجُلًا أَتَى أَبَا جَعْفَرٍ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ- فَسَأَلَهُ عَنِ الْغِنَاءِ- فَقَالَ يَا فُلَانُ إِذَا  
مَيَّزَ اللَّهُ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ- فَأَيْنَ يَكُونُ الْغِنَاءُ- فَقَالَ مَعَ الْبَاطِلِ فَقَالَ قَدْ حَكَمْتَ.»<sup>۱</sup>

ما می گوئیم:

۱. همین روایت را صدوق در عیون اخبار الرضا<sup>۲</sup> و حمیری در قرب الاسناد<sup>۳</sup> نقل کرده اند.
۲. روشن است که سائل نخستین از کلام حضرت، جواز را فهمیده بوده است و حضرت این برداشت را رد کرده است. امام فرموده اند من فقط گفتم غنا باطل است (با ذکر داستان حضرت باقر) و گویی او از این مطلب جواز را نقل کرده است.
- حال آیا باطل بوده به معنی حرام بوده است؟ باطل به معنی حرام نیست بلکه یعنی از زمره کارهای لغو است.

(۶) روایت عیون:

«وَفِي عِيُونِ الْأَخْبَارِ بِأَسَانِيدِهِ السَّابِقَةِ فِي إِسْبَاغِ الْوُضُوءِ عَنِ الرَّضَا عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ ع قَالَ  
سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص يَقُولُ أَخَافُ عَلَيْكُمْ اسْتِخْفَافًا بِالدِّينِ- وَبَيْعَ الْحُكْمِ وَ قَطِيعَةَ الرَّحِمِ- وَ  
أَنْ تَتَّخِذُوا الْقُرْآنَ مَرَامِيرَ- تَقْدَمُونَ أَحَدَكُمْ وَ لَيْسَ بِأَفْضَلِكُمْ فِي الدِّينِ.»<sup>۴</sup>

ما می گوئیم: این روایت مربوط به ورود آلات موسیقی در خواندن قرآن است و نه مطلق غنا.

(۷) روایت مقنع:

«وَفِي الْمُقْنَعِ قَالَ الصَّادِقُ ع شَرُّ الْأَصْوَاتِ الْغِنَاءُ.»<sup>۵</sup>



۱. همان.

۲. ج ۲، ص ۱۴.

۳. ص ۱۴۸.

۴. عاملی، حرّ، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۳۰۷.

۵. همان، ص ۳۰۹.



ما می گوئیم: روشن است که از این روایت، حرمت استفاده نمی شود.

۸) روایت حسن بن هارون:

«وَفِي الْخِصَالِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مِهْرَانَ بْنِ مُحَمَّدٍ  
عَنِ الْحَسَنِ بْنِ هَارُونَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ الْغِنَاءُ يُورِثُ النِّفَاقَ وَيُعْقِبُ الْفَقْرَ.»<sup>۱</sup>



درس خارج فقه ائمه سید حسن خمینی

---

۱. همان.

